

Krejlerliv.

af Johan Skjoldborg.

Nærværende korte Skildring er ikke nogen udtømmende historisk Fremstilling af Emnet fra først til sidst i stort og smaat, men en Udsigt over Krejlerlivet, saadan som det har udfoldet sig i Mands Minde, særlig paa en bestemt Egn. Hvad der ikke er efter levende Kilder, er selvlevet og selvset.

Ved Krejlere forstodes Folk, som kørte omkring paa Landet og falbød Potter, Sild eller sligt, eller Folk, som paa smaa Skibe sejlede omkring og solgte lignende Varer. Den sidste Slags Krejlere have hjemme paa Limfjorden og findes vist næppe andre Steder. De ere netop ejendommelige for Limfjorden, og det er dem, vi her have for Øje.

Ordet Krejler, tidligere Kregel, stammer maaske fra det oldnordiske kringja = fare omkring (Kringla-Kreds). Den omdragende Færd, som heri antydes, er netop et væsentlig Særkjende for Krejlere.

Der fandtes Krejlere i Haverslev og Bejstrup, maaske ogsaa andre steder, men det aldeles overvejende Tal var fra Hannæs. Paa denne Halvø ligger Øsløs, hvor der findes en Gade, som kaldes Skippergade baade før og nu, officielt og privat, og det er naturligt, at den har faaet sit Navn efter Krejlerskipperne. For en Menneskealder siden taltes ialt sytten Krejlere paa Hannæs, og i Skippergade boede næsten ikke andre Slags Folk den Gang. Hus laa ved Hus i en lang Række, hver med et tilhørende Jordstykke til en Ko eller saa. Krejlerne levede nemlig ikke udelukkende af denne Næringsgren, men drev som oftest et større eller mindre Landbrug ved Siden af. Hos mange blev efterhaanden Landbruget Hovedsagen, og ikke faa Ungersvende have paa denne Maade tjent sig op til Velhavere, thi Krejleriet var i gamle Dage en rigtig god Forretning.

Til et saadant Krejlerbrug hørte et lille Fartøj, en Dæksbaad, som kaldtes en Kaag. Den var fladbundet af praktiske Hensyn, nemlig for at den kunde flyde ind over Grundene saa nær Land som mulig i alle Kroge og Vige, hvor Kunderne fandtes. Som Følge af denne Bygning laa disse Kaage næsten al Tid krængede paa Siden under Sejladsen, selv ved ringe Vind, og vare derfor lette at kjende, naar de kom sejlede; de førte ogsaa al Tid barket Sejl. Endvidere vare de yderst daarlige Krydsere og udmærkede sig i det hele taget ikke ved deres Hurtighed¹). Der var som oftest to Mand om Bord i en saadan Fregat, og tit vare de i Fællig.

Krejlerne var saaledes: Om Vaaren ved Paasketid lagde Kaagene ud og fór til Kvols efter jydsk Potter. Træsko og andre Trævarer forsynedes de med fra Silkeborgegnen. Til Egnen syd for Aalborg kom de ogsaa. Den Gang vare de fleste Bymænd i Siem, Gaardmænd og Husmænd, sysselsatte med Pottemageriet. Hannæsboerne har stedse været et flittigt og stræbsomt Folk, der nyttede Tiden vel. I de lange Vinteraftener snoede man Simer (Halmreb) i stor Masse, og de overflødige fik Krejlerne og anvendte i Byttehandel med de Siem-Pottemagere. Fra Egnene ved Mariagerfjord fik de ogsaa Trævarer. Naar Kaagen var ladet, begyndte Udsalget til Høkere og Kjøbmænd langsmed Limfjordens Kyst flere Mil ind i Landet. Havde man udsolgt, tog man fat forfra. Om Høsten faldt man i Ro for at passe Avlingen, men fortsatte siden, ofte til Isen stundom lukkede Vandet.

Om vinteren levede man godt og drak tæt paa Vikingewis, man holdt længe Jul, men glemte dog ikke Forretningen. Om Sommeren fik man nemlig gjerne en Del Penge til Gode; disse maatte inkasseres, Ordre indsamles, samt ny Bestilling gjøres. Disse Rejser foregik al Tid til Fods. Dermed gik saa Vinteren.

Kaagene landede stedse paa et bestemt Sted, der fik Navn af Kaaglænding, som det bærer endnu. Hvert Efteraar blev Kaagene trukket paa Land op over Stranden. Denne Dag Imødesaa's med spændt Forventning af den yngste Del af Hankjønnen, den greb med uimodstaaelig Magt de unge Sjæle og drog med en mystisk Tilløkkelse. Ved dette Arbejde, der egentlig var besværligt, hjalp saa mange af Byens Folk, som kunde faa Tid. Et Anker blev gravet ned oppe paa Land; til det og

¹) Desuden glimrede Skipperne nok ikke ved Mod og Uforfærdethed. Det fortælles om én af dem, at han lå i Løgstør henvend et Fjerdingår og turde og kunde ikke komme af sted for Vind og Strøm. Han gik med en Fjer i Munden; når Vinden formåede at røre denne, turde han ikke sejle, i modsat Fald kunde han ikke.

Kaagen blev fastgjort Tov og Tallier, og nu heves og haledes der af fuld Kraft samtidig med, at en anden Part af Mandskabet satte Ryggen mod Kaagen og skød efter. Men der var Orden i Tingene, det gik efter Kommando. Naar det lød: Ho-ov!, saa lagdes Kræfterne til Rette. - Sæt væk! saa faldt man i. Den Dag var der fuldstændig Frihed, Lighed og Broderskab, især med Hensyn til Madkurven og Dunken. Alle vare mer eller mindre "paa Støvlerne", der var "Liv i Kludene", og straalende Humør farvede det hele. Det viste sig gjerne henad Dagen, at enkelte Individier havde nyttet Friheden i Forhold til Dunken saa inderligt, at det blev for overvældende, hvorfor saadanne trak sig tilbage til en eller anden Grøft eller Lavning. Festlighederne vare imidlertid ikke endte med denne Dag. Hver Kaageejer maatte særskilt holde Gilde, Kaagbojl, og her gik det ofte meget varmt til. Disse Gjæstebud kunde strække sig noget hen ad Vinteren og blev undertiden slaede sammen med Julegilde.

Den Gang købte man ikke dér Træsko, Potter eller Kar hos Høkerne, men hos Grossererne selv. Disse havde ogsaa Kommisionsforretninger af mangehaande Art. Krejlerne var i det hele taget et Samkvemsmiddel mellem Verden og Hannæs, der ligger noget afsluttet. Skulde man til Staden (Løgstør eller Thisted), tog man ofte med dem. Og selv af den Grund havde Løgstør vist mere Søgning fra Hannæs end nu, da man kører til Thisted.

Den Gang blomstrede Fiskeriet ogsaa, og indtil 50 Harboøre-Boere laa her paa Fjordfiskeri. Alle disse Sejlingsfolk prægede til Dels Byen Øsløs, der den Gang var en Modsætning til, hvad den nu er: venlig i skikkelig Stilfærdighed.

Det er gaaet tilbage med Krejleriet, og det hører til det, der forsvinder. Nu findes kun to Mænd, som delvis leve af den Næringsvej, der i sin Tid har givet Brød til saa mange Munde.

Kilde: afskrift fra Samlinger til jydsk historie og topografi 2. rk., bd. 1, side 131-133.